

'The revenant': een western zonder cowboys

Kijker, ga even op het puntje van uw stoel zitten

Jeroen Struys

Leonardo DiCaprio moet springen, vliegen, duiken, vallen en weer opstaan in het overdonderende 'The revenant'. Regisseur Iñárritu wijst ons op de gruwelijke manier waarop wij de aarde geweld aandoen.

DiCaprio legt de kruisweg van Glass af met een verbetenheid die hem een Oscar moet en zal opleveren.

DiCaprio legt de kruisweg van Glass af met een verbetenheid die hem een Oscar moet en zal opleveren. rr

'Blijf ademen', fluistert de vertelstem. Adembenemend is het zeker. The revenant verbluft, overdondert en laat je uitgeteld achter – niet zo verschillend van de manier waarop de eerste bezetters het land van de indianen innamen. Deze film is een waterval die je overspoelt en meesleurt. Of je nu wil of niet: je zit er middenin. 'Ik weet dat je wilt dat het snel voorbij is', klinkt het, en in die tweeënhalve uur film zijn er zeker momenten dat ook de kijker dat wil. Omdat het gruwelijk veel is, en ook omdat het meedogenloos gruwelijk is.

De film raast voort aan een waanzinnig tempo, van bij zijn magistrale openingsscène waarin een groep blanke pelsjagers bestookt wordt door native Americans – in de volksmond: indianen. Net als de pijlen zoekt de camera doorheen het slagveld, ze rent tussen de bomen, springt op een paard, galoppeert en duikt onder water. Blijf dan maar eens ademen.

De scène roept onvermijdelijk Spielbergs opening van Saving private Ryan op, die de kijker midden in de landing in Normandië dropte. The revenant is een wraakfilm, een western zonder cowboys en een avonturenfilm. Maar het is ook een oorlogsfilm, zegt regisseur Alejandro González Iñárritu ons hiermee.

Het vergde een Mexicaanse regisseur om het verhaal te vertellen van de genocide op de oorspronkelijke inwoners van Amerika. Iñárritu liet zich losjes inspireren door de straffe verhalen over Hugh Glass, een beverjager die een aanval van een beer overleefde begin negentiende eeuw.

De regisseur presenteert dat spektakel met de op-het-puntje-van-je-stoelsensatie van het gevecht met de beer op de kermessen van weleer. Een moederbeer is maar een van de vele gevaren die Glass moet overwinnen: de medemens blijkt veel onbetrouwbaarder.

Glass komt er bekaaid vanaf en de pelsjagers stellen vast dat de zwaargewonde hun vlucht voor de natives vertraagt. Zijn zoon Hawk wil echter niet van zijn vaders zijde wijken. In ruil voor een premie biedt John Fitzgerald aan om bij hen te blijven, maar dat is eerder een dreigement dan een geruststelling. Tom Hardy speelt Fitzgerald met zoveel waanzin, alsof het om een broer gaat van zijn personage uit Mad Max.

DiCaprio legt de kruisweg van Glass af met een verbetenheid die hem een Oscar moet en zal opleveren. Hij heeft nauwelijks dialogen om uit te spreken, maar hij zal doorgaan, door slapeloze nachten en langs rivieren als wildwater-banen. Het doet je afvragen – net als in een oorlogsfilm – wat deze mannen in godsnaam te zoeken hadden in dit onherbergzame, -onmenselijk indrukwekkende sneeuwlandschap?

Bomen tot de hemel

De gruwel kan sommige kijkers te veel worden, maar deze film is dan ook een impressie van een tijd waarin het westen nog écht wild was. En het is ook alsof Iñárritu je met de neus op de boodschap wil drukken: dit is hoe wij, westerse mensen, de natuur geweld aandoen, hoe wij de aarde opgebruiken. Deze beschaving is niet om aan te zien.

Het menselijke geweld staat in scherp contrast met de overweldigende natuur rondom. Het is een film van wind en adem, water en vuur en sneeuw en ijs, lederen huiden en overal bomen die tot de hemel reiken. De fotografie van Emmanuel Lubezki herinnert vanzelf aan zijn werk voor Terrence Malick, zoals in *Tree of life* en vooral *The new world*. Net als bij Malick neigt de film soms ook naar zweverige natuurfilosofische mijmeringen. Voor wie het niet snel genoeg kan gaan een minpunt, een adempauze voor anderen.

Zo zien we in de herinneringen van Glass ook zijn grote liefde: Hawks moeder was een native. Beelden van brandende tenten suggereren dat ze vermoord werd door settlers. Hieruit komt de drijfveer van Glass en de film, die voortdurend herhaalt dat we moeten blijven ademen. Alleen dan is er hoop dat er ooit iets moois kan ontstaan uit deze gewelddadige clash van beschavingen. ‘Ze horen je stem niet’, zegt Glass tegen zijn zoon. ‘Ze zien alleen de kleur van je gezicht. Als je wil overleven, moet je onzichtbaar blijven.’

Deze film is in zoveel opzichten de volstrekte tegenpool van *Birdman*, Iñárritu’s ironische zwarte komedie van amper een jaar geleden. Het is haast niet te geloven dat dit van de regisseur komt die ooit debuteerde met *Amores -perros*.

Mogelijk liet het postmoderne, New Yorkse theater-in-een-theater van *Birdman* u koud. Maar het door en door oprechte *The revenant* deed ons de koude aan den lijve ondervinden.

The revenant (****)

Van: Alejandro G. Iñárritu

Met: Leonardo DiCaprio, Tom Hardy, Domhnall Gleeson

156 min.